

فلسفه تاریخ ابن خلدون

* مؤلف: محسن مهدی با ترجمه مجید مسعودی

* ناشر: علمی-فرهنگی

* سال نشر: ۱۳۷۳

* نوبت چاپ: سوم

* محل نشر: تهران

کتاب «فلسفه تاریخ ابن خلدون» نوشته محسن مهدی که در سال ۱۹۵۷ میلادی به زبان انگلیسی در لندن به چاپ رسیده، در سال ۱۳۵۲ شمسی مجید مسعودی به زبان فارسی ترجمه نمود و چاپ سوم آن در سال ۱۳۷۳ شمسی از سوی انتشارات علمی - فرهنگی در چهارصد صفحه منتشر شده است. این کتاب از نظر رعایت قواعد روش تحقیق و بدیع بودن مطالب و نیز مستند بودن و دقت در ارجاعات و تسلسل منطقی و انسجام مطلوب حاکم در متن و همچنین روان بودن ترجمه، کتابی در خور توجه به حساب می‌آید. گذشت نزدیک نیم قرن از زمان تألیف کتاب سبب شده است که روش ارجاع دهی کتاب (استفاده از رمزهایی مانند مق، برای هر یک از کتاب‌های مورد استناد) با آنچه امروز در محیط‌های علمی متفاوت است، فاصله داشته باشد. این کتاب از جنبه‌های زیر می‌تواند افق‌های نو در برابر دانشجویان بگشاید: روش بررسی آرا و افکار و عقاید یک دانشمند اسلامی، چگونگی پیوند دادن شرح حال یک اندیشمند با آرای او، تفاوت‌های علم عمران با جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی تاریخ. بخش‌هایی از کتاب مانند بخش اول از فصل دوم و بخش اول از فصل سوم دربردارنده نکاتی سودمند درباره رابطه تاریخ و حکمت و روش‌های تاریخ‌نگاری مسلمانان است. ابتکار مترجم در افزودن نکاتی در پاورقی کتاب برای رفع ابهام از پاره‌ای از مطالب متن بر ارزش کتاب افزوده است. بنابراین، این کتاب همچنان شایستگی معرفی از سوی اساتید محترم دروس فلسفه تاریخ را به عنوان یک منبع کمک درسی در مقطع کارشناسی ارشد دارد تا دانشجویان افزون بر محتوای آن با نمونه‌ای از یک تحقیق روش‌مند آشنا شوند.

نتیجه داوری و ارزیابی کتاب به شرح زیر خلاصه می‌شود:

الف: نقاط قوت:

۱. یکی از مهم‌ترین و معروف‌ترین آثار در شرح دیدگاه‌های تاریخی ابن خلدون است و به لحاظ رعایت قواعد روش تحقیق علمی در حد بسیار خوبی است.
۲. ترجمه روان، شکل ظاهری مناسب و نوع چاپ در حد مطلوبی است.
۳. بدون نکته منفی و تاریک از لحاظ علمی
۴. جذابیت و نوآوری در مطالب، لااقل در زبان فارسی، به‌رغم گذشت نیم قرن از تألیف آن،
۵. برخورد مطلوب با اصول ارزشی

۶. مستند است و ارجاعات متن بسیار خوب و در مجموع دقیق است.

۷. تسلسل منطقی بسیار خوب و مطلوب بر کل متن حاکم است.

ب. نقاط ضعف:

۱. بخشی از سرفصل شورای عالی برنامه ریزی را در بر می‌گیرد.
۲. اساساً مؤلف کاری به منابع مرتبط با این موضوع نداشته است.
۳. روش ارجاع به منابع در پاورقی در کتب علمی معاصر رایج نیست.

ج. پیشنهادها:

۱. مطالعه و معرفی کتاب از سوی اساتید توصیه می‌شود؛ زیرا از نظم و انسجام و استحکام خوبی برخوردار است و دانشجویان با مطالعه دقیق این کتاب با یک نمونه خیلی خوب از یک تحقیق روش مند آشنا می‌شوند.
۲. در مواردی که ابهام‌های احتمالی در متن وجود دارد مترجم در پاورقی رفع ابهام کرده است و این کتاب به عنوان یک متن کمک درسی برای درس فلسفه تاریخ در مقطع کارشناسی قابل استفاده است.